

Dosarul nr. 2ra-1037/22
2-21088571-01-2ra-01082022

Prima instanță: (Judecătoria Chișinău, sediul Centru) D. Tricolici
Instanța de apel: (Curtea de Apel Chișinău) N. Budăi, I. Dutca, D. Băbălău

DECIZIE

26 octombrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Dumitru Mardari
Galina Stratulat
Victor Burduh
Nina Vascan
Aliona Miron

examinând recursul declarat de către Ilașciuc Natalia,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ilașciuc Natalia
împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și
Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței cu privire la
repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor
de urmărire penală, ale procuraturii și compensarea cheltuielilor de judecată,
împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 07 iulie 2022,

c o n s t a t ă :

La 11 iunie 2021, Ilașciuc Natalia a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și
Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței cu privire la
repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor
de urmărire penală, ale procuraturii și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că la plângerea depusă de
Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței, la 26 octombrie
2020 a fost recunoscut în calitate de bănuită în săvârșirea infracțiunii prevăzute de
art. 360 alin. (1) din Codul penal – luarea, sustragerea, tănuirea, degradarea sau
distrugerea documentelor, imprimantelor, stampilelor sau sigiliilor.

Ulterior, prin ordonanța Procuraturii mun. Chișinău din 18 martie 2021, a
fost scoasă de sub urmărire penală cu clasarea cauzei penale din motiv că fapta nu
întrunește elementele constitutive ale infracțiunii.

Astfel, a menționat că prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală,
nu a beneficiat de garanții procedurale adecvate, iar încetarea procesului penal

constituie o împrejurare ce generează angajarea răspunderii patrimoniale a statului pentru prejudiciu material și moral cauzat prin această încălcare.

Respectiv, având în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile și rezonabile a prejudiciului moral și material ca rezultat al acțiunilor procesuale ilegale ale organului de urmărire penală, a suportat cheltuieli în mărime de 9 750 de lei.

Reclamanta Ilașciuc Natalia a solicitat încasarea de la Ministerul Justiției a sumei de 9 750 de lei cu titlu de prejudiciu material și suma de 200 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, precum și compensarea cheltuielilor de asistență juridică.

Prin hotărârea Judecătoriai Chișinău, sediul Centru din 01 martie 2022, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Ilașciuc Natalia.

S-a încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Nataliei Ilașciuc suma de 9 750 de lei cu titlu de prejudiciu material, suma de 20 000 lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 3 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

În rest, pretențiile au fost respinse.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 07 iulie 2022, s-a admis apelul declarat de Ministerul Justiției, s-a casat hotărârea Judecătoriai Chișinău, sediul Centru din 01 martie 2022 în partea admisă și în această parte s-a adoptat o nouă hotărâre, prin care:

S-a respins cererea de chemare în judecată depusă de Ilașciuc Natalia împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și compensarea cheltuielilor de judecată.

În rest, hotărârea instanței de fond a fost menținută.

La 14 iulie 2022, prin intermediul oficiului poștal, Ilașciuc Natalia a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

Recurenta Ilașciuc Natalia, în motivarea recursului a invocat că instanța de apel a interpretat eronat legea, precum și faptul că a aplicat greșit normele de drept material.

De asemenea, a menționat că instanța de apel a lăsat fără apreciere faptul că i-a fost cauzat un anumit volum de stres și frustrare pe parcursul anchetei.

Or, prin intentarea urmăririi penale repetate în privința sa, i s-a adus atingere drepturilor și libertăților fundamentale, inclusiv dreptului la viața privată, pe care le-a suportat în urma acțiunilor organului de urmărire penală și procuraturii.

Iar, suferințele psihice și fizice provocate de situația creată i-au cauzat consecințe determinate de retrăiri, încordare psihică, stare de disconfort și alți factori care derivă suferințele morale, luând în considerare inclusiv și gravitatea infracțiunii imputate.

Totodată, recurenta a reiterat că dacă sumele bănești, achitate în calitate de reparare a prejudiciului patrimonial au drept scop înlăturarea sau diminuarea disfuncțiilor organismului sau manifestărilor exterioare ale acestuia, atunci

compensarea prejudiciului nepatrimonial este destinată înlăturării sau atenuării emoțiilor și suferințelor legate de dereglarea sănătății.

Deci, a relatat că instanța de apel a dat o apreciere incorectă a circumstanțelor cauzei.

La 24 august 2022, Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor a depus referință la recursul declarat de Ilașciuc Natalia, prin care a solicitat să fie declarat inadmisibil.

La 15 septembrie 2022, Procuratura Generală a depus referință la recursul declarat de Ilașciuc Natalia, prin care a solicitat să fie declarat inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cu referire la termenul de declarare a recursurilor, instanța de recurs menționează că, Curtea de Apel Chișinău a emis dispozitivul deciziei la 07 iulie 2022.

Recursul a fost declarat la 14 iulie 2022, respectiv se consideră depus în termenul prevăzut de art.434 din Codul de procedură civilă.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 28 septembrie 2022, s-a considerat admisibil recursul declarat de Ilașciuc Natalia.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească a interpretat în mod eronat legea.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

După cum s-a stabilit, prin ordonanța organului de urmărire penală al Inspectoratului de Poliție mun. Chișinău din 16 noiembrie 2020, s-a dispus începerea urmăririi penale în privința Nataliei Ilașciuc în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 360 alin. (1) din Codul penal, fiind recunoscută în calitate de bănuită.

Ulterior, prin ordonanța Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Centru din 18 martie 2021, s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a Nataliei Ilașciuc cu

clasarea cauzei penale din motiv că fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii.

Făcând uz de remediul intern în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, prin acțiunea înaintată, Ilașciuc Natalia a solicitat încasarea de la Ministerul Justiției a sumei de 9 750 de lei cu titlu de prejudiciu material și suma de 200 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, precum și compensarea cheltuielilor de asistență juridică.

Fiind investită cu judecarea cauzei, instanța de fond a concluzionat referitor la admiterea parțială a cererii de chemare în judecată depusă de Ilașciuc Natalia și a dispus încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Nataliei Ilașciuc suma de 9 750 de lei cu titlu de prejudiciu material, suma de 20 000 lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 3 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

Judecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 07 iulie 2022, a casat hotărârea primei instanțe în partea în care a fost admisă și a emis în această parte o nouă hotărâre, prin care a respins acțiunea depusă de Ilașciuc Natalia.

În motivarea soluției, instanța de apel a reținut că, nu s-a constatat caracterul ilegal al acțiunilor organului de urmărire penală, care ar permite reclamantei de a solicita repararea prejudiciului material și moral și prin urmare nu a fost constatată temeinicia motivelor ce-i acordă posibilitatea de a-și valorifica dreptul la acțiune în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Analizând legalitatea deciziei contestate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră concluzia instanței de apel una neîntemeiată din următoarele considerente.

Conform art. 2 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, acțiunile ilicite sunt acele acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

Conform art. 3 alin. (1) lit. a) și b) și alin. (2) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma tragerii ilegale la răspundere penală și a condamnării ilegale, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice.

Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Conform art.6 lit. b) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

Conform art. 10 din aceeași Lege, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6.

Iar, conform art. 11 alin. (1) și (3) din legea menționată, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege.

Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

Conform art. 2007 alin. (1) lit. a) din Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în cazul condamnării ilegală, tragerii ilegale la răspundere penală.

Conform art. 2037 din Codul civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

Unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

Prin prisma Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, iar cuantumul despăgubirilor trebuie în așa fel stabilit, încât să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victime.

Reieșind din prevederile legale citate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de fond a concluzionat just că la caz, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat Nataliei Ilașciuc în urma tragerii ilegale la răspundere penală, or, ținând cont de faptul că prin ordonanța Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Centru din 18 martie 2021, s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a Nataliei Ilașciuc cu clasarea cauzei penale din motiv că fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, aceasta are dreptul la repararea prejudiciului conform Legii nr.1545 din 25 februarie 1998.

Astfel, instanța de apel eronat a concluzionat că în speță nu au fost întrunite condițiile prevăzute de Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 pentru repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, or, art. 10 din Legea menționată prevede expres că dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6.

De asemenea, este neîntemeiat și argumentul instanței de apel precum că la speță, nu s-a constatat caracterul ilegal al acțiunilor organului de urmărire penală, care ar permite dreptul reclamantei de a solicita repararea prejudiciului material și moral, deoarece caracterul ilegal al acțiunilor organului de urmărire penală se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere.

La stabilirea cuantumului prejudiciului moral, instanța de fond just a reținut că reclamanta a suportat suferințe morale, or, prin punerea sub învinuire a Nataliei Ilașciuc, ultima s-a aflat într-o stare de incertitudine și neliniște, motiv pentru care persoana responsabilă urmează a fi obligată la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

Deci la speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că suma de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, încasată de către instanța de fond, este echitabilă și în măsură de a-i atenua Nataliei Ilașciuc suferințele cauzate.

Totodată, Colegiul menționează că în perioada derulării urmăririi, reclamanta a achitat avocatului Cebanaș Alexandru suma de 9 750 de lei pentru acordarea asistenței juridice, fapt confirmat prin procesul-verbal de predare a serviciilor din 08 aprilie 2021 (f. d. 25) și bonul de plată seria PLK nr. 053814 din 13 mai 2021 (f. d. 2).

Respectiv, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că prima instanță corect a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Nataliei Ilașciuc suma de 9 750 de lei cu cheltuieli de asistență juridică acordată pe parcursul urmăririi penale.

La fel, Colegiul consideră că instanța de fond, în temeiul art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, întemeiat a dispus încasarea în beneficiul reclamantei a sumei de 3 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică achitate de către Ilașciuc Natalia avocatului Cazacu Veaceslav prin bonul de plată seria QL nr. 390903 pentru acordarea asistenței juridice în prezenta cauză.

Astfel, reieșind din cele menționate și având în vedere că circumstanțele cauzei au fost constatate de prima instanță, care a examinat cauza sub toate aspectele, aplicând corect normele de drept material, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Ilașciuc Natalia, de a casa decizia instanței de apel și de a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Ilașciuc Natalia.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 07 iulie 2022 și se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 01 martie 2022, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ilașciuc Natalia împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Dumitru Mardari

judecătorii

Galina Stratulat

Victor Burduh

Nina Vascan

Aliona Miron